

Nr 178.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående höjning av traktamentsersättning, utgående enligt allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210), m. m.; givnen Stockholms slott den 6 april 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
dels godkänna härvid fogade förslag till förordning om höjning av traktamentsersättning, utgående enligt allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210),

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Lingman.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås en höjning av den enligt allmänna resereglementet utgående traktamentsersättningen inom samtliga traktamentsklasser med två kronor för dag, varav mer än åtta timmar tagits i anspråk, samt med två kronor för natt. I anslutning härtill förordas en höjning jämväl av reservbefälstraktamentena.

F ö r s l a g

till

**förordning om höjning av traktamentsersättning, utgående enligt
allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).**

Härigenom förordnas, att traktamentsersättning, utgående enligt allmänna resereglementet den 27 juni 1929, skall inom samtliga traktamentsklasser höjas med två kronor för dag, varav mer än åtta timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, samt med två kronor för natt.

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 1951.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april
1951.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NYGREN.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lingman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter *fråga om förhöjning av traktamentsersättning, utgående enligt allmänna resereglementet, m. m.* samt anför därvid följande.

I 33 § statens allmänna avlöningsreglemente finnas bestämmelser meddelade angående vissa särskilda ersättningar, som tillkomma tjänstemän för beräknade eller styrkta utgifter på grund av tjänsten.

Angående *ersättning vid resa* för förrättning i statens ärenden hänvisas i 33 § 1 mom. avlöningsreglementet till vad därom stadgas i allmänna resereglementet och i särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter. Nu gällande allmänna resereglemente fastställdes den 27 juni 1929 (nr 210). Till resereglementet höra tilläggsbestämmelser, vilka återfinnas i kungörelsen den 30 december 1946 (nr 901).

Ersättning vid resa inom riket för förrättning i statens ärenden utgår i form av dels resekostnadsersättning, dels traktamentsersättning. Resekostnadsersättningen motsvarar i allmänhet tjänstemannens verkliga kostnad för färdbiljetter o. d. Traktamentsersättningen, vilken är avsedd att täcka den merkostnad, främst för mat och logi, som förrättningen förorsakar tjänstemannen, utgår däremot med vissa i reglementet angivna belopp, vilka avvägs så att de antagits i allmänhet täcka nämnda merkostnad. Traktamentets storlek är i viss mån beroende av tjänstemannens löneställning. Tjänstemännen hänföras därför alltefter lönegradsplaceringen till fyra olika traktamentsklasser. Traktamentsbeloppen ha höjts vid olika tillfällen, senast från och med den 1 januari 1947.

För närvarande utgå traktamentena med de belopp, som framgå av följande tabell.

	Traktamentsklasser			
	A	B	C	D
För dag	17 kronor	14 kronor	12 kronor	10 kronor
» natt	10 kronor	9 kronor	8 kronor	7 kronor
Tillhopa för dygn	27 kronor	23 kronor	20 kronor	17 kronor

Enligt i 17 § resereglementet meddelade bestämmelser skall i regel traktamentsersättning icke utgå för dag, varav högst 3 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, eller för natt, varav högst 1 timme sålunda tagits i anspråk. För dag, varav mer än 3 men högst 8 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, utgår traktamentsersättningen med hälften av det i tabellen upptagna beloppet.

I anslutning till resereglementet har Kungl. Maj:t utfärdat ett stort antal särskilda föreskrifter för olika förvaltningsområden. Dessa föreskrifter innebära i allmänhet en begränsning av den rätt till ersättning, som skulle föreligga enligt resereglementets bestämmelser, och gälla i regel endast vid förrättningar inom det distrikt (län etc.), till vilket vederbörandes tjänstgöring huvudsakligen är förlagd. Dylika föreskrifter bruka sammanföras under den gemensamma benämningen besparingsreglementen.

Enligt 33 § 3 mom. statens allmänna avlöningsreglemente äger tjänsteman åtnjuta *tjänstgöringstraktamente* under tjänstgöring å annan ort inom riket än stationeringsorten. Sådant traktamente utgår enligt av Kungl. Maj:t i tilläggsbestämmelserna till avlöningsreglementet meddelade föreskrifter. Antalet traktamentsklasser och beloppen i de olika klasserna äro desamma, som fastställts för resetraktamentet enligt allmänna resereglementet.

Enär behov visat sig föreligga av en allmän översyn av bland annat förutnämnda bestämmelser, tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 november 1949 tre sakkunniga med uppdrag att verkställa översyn av allmänna resereglementet m. m. De sakkunniga, som antagit benämningen 1949 års reseersättningskommitté, ha icke ännu slutfört sitt uppdrag.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 21 december 1950 dagtecknad skrivelse ha *Statstjänarkartellen*, *Statstjänstemännens riksförbund* och *Tjänstemännens centralorganisation* gjort gemensam framställning i fråga om en höjning av rese- och tjänstgöringstraktamentena. Häröver ha statens priskontrollnämnd och statskontoret avgivit infordrade utlåtanden.

I omförmälda framställning ha organisationerna framhållit, att en uppräkning av traktamentsersättningarna vid resa och vid tjänstgöring å annan ort än den ordinarie tjänstgöringsorten verkställdes i anslutning till den år 1947 genomförda allmänna löneregleringen för statstjänstemännen. Sedan dess ha nya prisstegringar ägt rum, varigenom enligt organisationernas mening traktamentenas värde betydligt försämrats. Organisationerna ha härom anfört följande.

Sedan september 1946 har priset såväl på restaurangernas måltider som på hotellrum ökat i betydande utsträckning. Eftersom prisstegringarna icke varit enhetliga, är det icke möjligt — annat än genom mycket vittgående undersökningar — att exakt ange deras genomsnittliga storlek. Det förefaller emellertid sannolikt att de i fråga om måltider fram till hösten 1950 i varje fall uppgått till minst 10 procent och i fråga om rumspriserna fram

till samma tid till 15 å 20 procent. Redan inträdda prisstegringar få därför anses motivera en förbättring av nu utgående traktamenten. Hårtill kommer emellertid, att den nu inledda allmänna prisstegringsvågen utan tvivel kommer att väsentligt skärpa situationen. Ökade livsmedelspriser medföra sålunda ökade priser på restaurangmåltider, och hotellrummen torde på grund av ökade lönekostnader, uppvärmningskostnader och anskaffningskostnader bli dyrare. I detta sammanhang förtjänar det framhållas icke blott att nu gällande traktamentsbelopp äro helt otillräckliga utan även att extra utgifter vid resor och förrättningar ofta stiga mera och i snabbare takt än utgifterna på den ordinarie tjänstgöringsorten.

Organisationerna anse alltså, att traktamentsersättningarna böra förbättras. I avvaktan på resultatet av det inom 1949 års reseersättningskommitté pågående utredningsarbetet föreslå organisationerna, att förbättringarna genomföras såsom ett provisorium, varvid samma förhöjning i kronor räknat bör tillämpas inom alla traktamentsklasser. Motsvarande justeringar föreslås beträffande de traktamenten, som utgå enligt besparingsreglementena. Enligt organisationernas mening böra förbättringarna träda i kraft snarast möjligt.

Statens priskontrollnämnd påpekar, att nämnden i samband med att nu gällande traktamentsersättningar år 1946 fastställdes överlämnade två inom nämndens livsmedelsbyrå upprättade promemorior över inträffade stegringar av hotell- och restaurangpriserna under tiden september 1941—april 1946 samt tiden april—september 1946. Nämnden begränsar därför sitt utlåtande till en redogörelse över prisutvecklingen under tiden oktober 1946—januari 1951. Nämnden anför följande.

Samtliga restauranger fingo den 1 januari 1947 vid omsättningsskattens avveckling reducera sina serveringspriser med cirka 5 procent.

Restauranger utan rätt till spritutskänkning ha under tidsperioden erhållit tillstånd till generella prishöjningar med öresbelopp å vissa drycker samt å rätter, enstaka måltider och abonnemangsmåltider. Prishöjningen kan beräknas uppgå till mellan 15 och 24 procent, beroende på de olika restaurangernas skiljaktiga prislägen. Utöver dessa generella prishöjningar har nämnden efter enskilda framställningar medgivit ett betydande antal restauranger prishöjningar med varierande belopp. Det är dock icke möjligt att närmare precisera den verkan dessa prishöjningar kunna ha haft på prisnivån inom branschen.

Restauranger med rätt till spritutskänkning ha erhållit tillstånd till generella procentuella prishöjningar, som för restauranger i privat ägo och för de allmänna restaurangbolagens tredjeklassrestauranger utgöra omkring 10 procent och för sistnämnda bolags första- och andraklassrestauranger omkring 15 procent. Även spritrestaurangerna ha erhållit tillstånd till prishöjning efter individuella framställningar. Den 19 april 1950 medgavs för dem viss prisfrihet och i januari 1951 ha de undantagits från prisstoppet utom i vad gäller läskedrycker. Något uttalande om prisutvecklingen sedan prissättningen blev fri kan ännu icke göras. Enligt vad som uppgivits för nämnden torde emellertid priserna ha höjts med i genomsnitt ungefär 10 procent.

Vad beträffar rumspriser ha de hotell, som drivas av de allmänna restaurangbolagen, erhållit generella tillstånd till prishöjningar, vilka kunna beräknas uppgå till omkring 21 procent. För hotell i privat ägo har något ge-

nerellt tillstånd till prishöjning icke lämnats, men efter individuella ansökningar ha medgivits prishöjningar, som kunna beräknas ha medfört en generell höjning av prisnivån på området med i runt tal 10 procent.

Sedermera har priskontrollnämnden anmält, att nämnden med giltighet från och med den 12 februari 1951 beviljat hotellen och pensionaten en höjning av stoppriserna för rum med 7,5 procent.

Statskontoret anser, att de sedan oktober 1946 inträdda stegringarna i hotell- och restaurangpriserna otvivelaktigt i och för sig kunna motivera en höjning av nu utgående traktamenten. Statskontoret erinrar emellertid, att arbete nu pågår med en översyn av resereglementets bestämmelser, vilken översyn enligt vad ämbetsverket under hand erfarit kunde beräknas bli slutförd under hösten 1951. Då frågan om traktamentenas storlek nära sammanhänger med villkoren för deras utgående, synas enligt statskontoret övervägande skäl tala för att spørsmålet om avvägningen av traktamentsbeloppen upptages vid nämnda utredningsarbete. Statskontoret ifrågasätter därför, om icke — i avvaktan på slutförandet av denna särskilda utredning — de nu utgående traktamentsbeloppen böra kvarstå oförändrade. I vart fall anser ämbetsverket, att dagtraktamentet icke bör undergå någon ändring, enär storleken av detta traktamente torde möjliggöra för förrättningsmännen att även efter prishöjningarna genom viss återhållsamhet få täckning för uppkommande merutgifter. Däremot synas statskontoret de reella förutsättningarna för befattningshavarna att genom egna åtgöranden hålla utgifterna för hotellrum nere vara avsevärt mera begränsade. En höjning av natttraktamentet synes dock enligt statskontorets mening kunna begränsas till en krona i samtliga traktamentsklasser. Tillräckliga skäl att i detta sammanhang företaga någon ändring i de s. k. besparingsreglementena anser statskontoret icke föreligga.

Vid förhandlingar med statstjänstemännens huvudorganisationer — *Statstjänarkartellen*, *Statstjänstemännens riksförbund*, *Sveriges akademikers centralorganisation* och *Tjänstemännens centralorganisation* — har den i framställningen berörda frågan om höjning av traktamentenas belopp upptagits till behandling. Därvid har den 3 april 1951, under förutsättning av riksdagens godkännande, med Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation träffats en överenskommelse av innebörd, att traktamentsersättning, som utgår enligt allmänna resereglementet, inom samtliga traktamentsklasser höjes med två kronor för dag, varav mer än åtta timmar tagits i anspråk, samt med två kronor för natt. Höjningen bör enligt överenskommelsen ske snarast, om möjligt redan från och med den 1 maj 1951.

Sveriges akademikers centralorganisation har förklarat sig av principiella skäl icke kunna biträda överenskommelsen.

Departementschefen. Såsom framgår av statskontorets utlåtande i ärendet kunna vissa betänkligheter anföras mot att under pågående översyn

tare i lönegrad Ma 6 och löjtnanter (motsvarande) samt 6 kronor till förvaltare i lönegrad Ma 8 och officer i lägst kaptens grad (motsvarande). Det synes mig skäligt, att dessa belopp, med beaktande av levnadskostnadsfördyringen, höjas med 2 kronor. Härför erfordras riksdagens medgivande. Höjningen bör genomföras samtidigt med ökningen av traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) godkänna förenämnda *förslag till förordning om höjning av traktamentsersättning, utgående enligt allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210)*,

2) medgiva, att reservbefälstraktamentena höjas med två kronor för dygn.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

B. Sandberg.

av allmänna resereglementet framlägga förslag om en höjning av traktamentsersättningarna. Denna översyn avser visserligen huvudsakligen en teknisk överarbetning av gällande bestämmelser, men frågan om grunderna för traktamentenas utgående är nära sammanhängande med bl. a. spörsmålet om traktamentenas storlek. Detta gäller framför allt storleken av traktamentsersättningen vid resa eller förrättning, som icke tager hel dag i anspråk.

Emellertid ha priserna inom hotell- och restaurangnäringen stigit avsevärt, sedan de nuvarande traktamentsbeloppen fastställdes. Med hänsyn härtill anser jag, trots nyssnämnda betänkligheter, att dessa belopp böra i viss mån höjas.

Med beaktande av de i det föregående återgivna uppgifterna om prisstegringens storlek synes höjningen skäligen böra uppgå till de i förenämnda överenskommelse angivna beloppen eller således 2 kronor för dag och 2 kronor för natt inom samtliga traktamentsklasser. Då emellertid prisstegringen obestriddligen är mindre kännbar vid resor och förrättningar, som föranleda förrättningsmannens frånvaro från tjänstgöringsorten under blott några timmar — ett endast till hälften reducerat traktamente utgår ju vid kortvariga resor — anser jag att förhöjningen av dagtraktamentena icke bör gälla vid andra resor eller förrättningar än sådana, som taga mer än 8 timmar i anspråk.

Med hänsyn till att den föreslagna förhöjningen av traktamentsbeloppen i avvaktan på resultatet av 1949 års reseersättningskommittés arbete får anses ha provisorisk karaktär torde föreskrifter om beloppens förhöjning icke böra intagas i allmänna resereglementet utan meddelas i särskild författning, vilken bör träda i kraft snarast möjligt.

I enlighet med det anförda har inom civildepartementet utarbetats *förslag till förordning om höjning av traktamentsersättning, utgående enligt allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210)*. Förslaget torde böra föreläggas riksdagen för godkännande.

De i tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente meddelade föreskrifterna om tjänstgöringstraktamente torde böra ändras till att motsvara vad sålunda föreslagits i fråga om traktamentsersättning enligt resereglementet. Vidare böra justeringar vidtagas i de s. k. besparingsreglementena. Det ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter i dessa hänseenden.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att Centralstyrelsen för de svenska reservofficersförbunden och Svenska reservunderofficersförbundet i skrivelse den 24 februari 1951 hemställt, att i avvaktan på resultatet av 1949 års reseersättningskommittés arbete de reservbefälstraktamenten, som utgå enligt 1943 års reservbefälskungörelser, måtte provisoriskt höjas med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna. Ifrågakarande traktamenten utgå med för dygn räknat, 3 kronor till underbefäl (motsvarande), 4 kronor till sergearter och fanjunkare (motsvarande), 5 kronor till förval-

ningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan tullen fastställts till 10 kronor för 100 kilogram för tiden den 1 juli 1950—den 30 juni 1951.

Till grund för förslaget i propositionen nr 239: 1950 om sänkningen av tullen å metanol låg en skrivelse från Sveriges kemiska industrikontor. I denna framhölls bl. a., att metanol utgjorde en mycket viktig råvara inom den organisk-kemiska industrien. Tullen å metanol hade tidigare uppgått till 30 kronor för 100 kilogram men sänktes på förslag av 1906 års tullkommitté till 20 kronor för 100 kilogram, vilket vid dåvarande tidpunkt torde ha motsvarat mellan 20 och 25 procent av varuvärdet. Metanolpriset hade sedan dess — i motsats till den allmänna prisutvecklingen — sjunkit avsevärt till följd av att en mycket betydande tillverkning av metanol på syntetisk väg ägde rum i flera länder. Tullsatsen 20 kronor för 100 kilogram motsvarade något mer än 50 procent av importvärdet för ren metanol. De inhemska konsumenterna av metanol hade sedan länge önskat en nedsättning av den gällande tullsatsen, vilken icke stode i proportion till tullsatserna för den kemiska industriens färdigprodukter.

I en den 12 mars 1951 dagtecknad skrift har *Sveriges kemiska industrikontor* hemställt, att den f. n. gällande lägre tullen för metanol måtte bibehållas för tiden t. o. m. den 30 juni 1954. Till stöd för framställningen åberopar kemikontoret vad kontoret anfört i den nyss angivna skrivelsen.

Över kemikontorets nya framställning ha utlåtanden avgivits av *generaltullstyrelsen*, *kommerskollegium* och *statens priskontrollnämnd*.

Generaltullstyrelsen och *kommerskollegium* ha hemställt, att den nuvarande lägre tullsatsen skall fastställas att gälla tills vidare.

Priskontrollnämnden har förklarar, att nämnden icke finner anledning till erinran mot kemikontorets förslag.

Departementschefen. I likhet med kemikontoret och de i ärendet hörda myndigheterna förordar jag att tulltaxan i vad den avser metanol bör bibehålla sin ändrade lydelse jämväl efter den 30 juni 1951. Såsom jag i tidigare sammanhang angivit torde vissa förberedelser för en allmän tulltaxerevision komma att igångsättas inom den närmaste tiden. Då frågan om tullen å metanol under alla förhållanden kommer att omprövas vid denna revision, synes det icke erforderligt att giltighetstiden nu formellt begränsas.

Fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva visst undantag från gällande villkor för åtnjutande av rätt till varvsindustrirestitution.

I 3 § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution stadgas, att idkare av varvs- eller verkstadsrörelse ävensom fartygsägare äger att efter verkställd byggnad, ombyggnad, reparation, inredning eller